

процесуальному законодавстві України. Зміни мають забезпечити правову основу для використання даних, отриманих шляхом оцифровування мозку, у судових процесах.

Отже, розвиток новітніх технологій для оцифровування пам'яті з мозку померлих може стати значним досягненням у криміналістиці. Це не лише підвищить ефективність розслідувань, а й забезпечить збереження важливої інформації, яка може бути втрачена через час або фізичні обмеження традиційних методів. В умовах воєнного стану в Україні, коли кількість злочинів та жертв значна, а можливості традиційних методів збору доказів обмежені, такі технології можуть стати ключовим інструментом у забезпеченні справедливості та притягненні винних до відповідальності.

Перелік використаних джерел:

1. Завантаження свідомості. *Вікіпедія*. URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96 (дата звернення: 03.06.2024).
2. Галян І. М. Психодіагностика. *Навчальний посібник*. Київ: «Академвидав». 2009. 463 с.
3. Гребенюк А., Лукомська А. Перспективи використання в криміналістиці інноваційних технологій щодо оцифровування мозку померлих для розкриття злочинів. *Науковий вісник ДДУВС*. Спец. випуск № 2. 2022. С. 336-373.

Ділігул Аліна Сергіївна,
доцент кафедри
цивільного права та процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІСТЬ ЕКСПЕРТИЗИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Актуальність реформування системи цивільного судочинства в Україні визначається закріпленням у нормативних актах процесуальних інститутів, які раніше не існували в національній судовій системі і, які стали нововведенням. Одним з таких нововведень є експертиза в галузі права цивільного судочинства. Висновки експерта з питань права у цивільній справі представляють собою результати проведеної експертизи, включаючи обґрунтовану відповідь на питання щодо можливості застосування аналогії закону чи аналогії права до відносин, що становлять предмет судового спору.

Відповідно до статті 65 ЦПК України експерта з питань права вважають

одним із учасників судового процесу, тобто особою, яка сприяє здійсненню правосуддя у цивільних справах. Дане сприяння необхідне для надання консультативно-технічної допомоги судді (суддям), що полягає у поданні до суду загальноприйнятого тлумачення змісту норм іноземного права та практики їх застосування, а також рекомендаційного висновку стосовно застосування аналогії закону чи аналогії права у судовій справі. Важливо відрізнити висновок експерта з питань права від висновку експерта в розумінні Закону України «Про судову експертизу». Предметом висновку експерта може бути дослідження обставин, що входять до предмета доказування, і встановлення яких вимагає наявності у експерта спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо.

Експертиза в галузі права та формування за її результатом висновку експерта з питань права не передбачена Законом України «Про судову експертизу» і не спрямована на встановлення чи дослідження обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін. Висновок експерта у галузі права має консультативний характер і не є обов'язковим для суду. Він не містить дослідження, яке стосується обставин справи, та не є джерелом доказової інформації. Але надає відомості, які можуть бути важливими для кваліфікації судом правовідносин сторін і вибору правової норми для застосування. Такий висновок експерта в галузі права не здатний підтвердити або спростувати будь-яку обставину, що є предметом доказування у справі [1, с. 23].

Участь експертів з питань права у цивільних справах та надання ними висновків є новизною цивільного процесуального законодавства України, запровадження якої обумовлено збільшенням випадків застосування положень іноземного законодавства, міжнародної судової практики, а також спрямування на забезпечення реалізації верховенства права під час здійснення судового процесу. Очікується, що залучення експертів з питань тлумачення іноземного права до українського судового процесу сприятиме правильному розумінню змісту норм міжнародного права та досягненню єдиної точки зору щодо їх розуміння й узагальнення правозастосовної практики [2].

Висновок експерта з питань права представляє собою остаточний результат аналітичної діяльності експерта щодо пошуку відповідей на питання, які є предметом експертизи, яка проводиться на основі логічних умов та з використанням наявних спеціальних знань в галузі права. Цивільне процесуальне законодавство окреслює коло питань, які можуть бути піддані правовій експертизі і, відповідно, може бути сформульований висновок експерта з правових питань за результатами його реалізації: 1) застосування аналогії закону або аналогії права до правовідносин, які є предметом судового процесу; 2) зміст норми іноземного права згідно з їх офіційним тлумаченням, практикою застосування та доктриною у відповідній іноземній країні. Відповідно до статті 114 ЦПК України висновок експерта в галузі права не може містити: оцінки доказів; вказівок щодо достовірності чи недостовірності тих чи інших доказів; вказівок про перевагу одних доказів над іншими;

вказівок щодо того, яке рішення має бути прийнято за результатами розгляду справи.

Отже, на основі вищевикладеного можна зробити деякі висновки, що цивільно-процесуальним законодавством не встановлені обов'язкові вимоги до форми викладу та змісту висновку експерта з питань права. Висновок може бути викладений в довільній формі, проте так чи інакше, але у документі, складеному фахівцем в галузі права у зв'язку з правовою оцінкою конкретної справи, обов'язково зазначаються наступні відомості: назва акта (висновок експерта з правових питань); у якій справі (її номер, назва); від кого надійшов запит на проведення експертизи в цій галузі; які матеріали надані в розпорядження експерта, на підставі яких зроблено висновок (їх перелік, обсяг); відомості про експерта, який надав висновок (з даними про науковий ступінь, вчене звання, посаду, стаж роботи у відповідній галузі тощо); визначення фактичних обставин справи, що визнані експертом як доведені; нормативно-правові акти, які були використані експертом з питань права для оцінки; окремі конкретні відповіді на кожне питання, яке поставлено перед експертом з питань права з обґрунтуванням; загальний висновок та підпис експерта.

Висновок експерта долучається до справи за ухвалою суду і розглядається під час судового засідання. Суд має право в своєму рішенні посилатися на висновок експерта в галузі права як на джерело інформації, яка в ньому міститься, та повинен самостійно зробити висновки стосовно поставлених питань. Висновок експерта з питань права не є доказом у справі, оскільки він має допоміжний (консультативний) характер і не є обов'язковим для суду. Саме тому жоден висновок експерта для суду не повинен мати заздалегідь встановленої сили і оцінюється судом разом з іншими доказами [3, с. 131].

Перелік використаних джерел:

1. Штефан А.С. Висновок експерта у цивільному судочинстві. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 2. С. 16–28.
2. Поліщук М.Г. Експертиза як форма використання спеціальних знань у цивільному процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №3. С. 125-127.
3. Кройтор В. А. Висновок експерта з питань права. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні* : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Чернівці, 2018. С. 129–131.
4. Бисага Ю.М., Заборовський В.В. Процесуальне становище експерта та спеціаліста як учасників цивільного процесу. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2021. №1. С. 31-36.